

28.08.2024

Asia/9

§ 150 Helsingin kaupungin ympäristöraportti 2023

HEL 2024-008342 T 11 00 01

Päätös

Kaupunginvaltuusto merkitsi tiedoksi Helsingin kaupungin ympäristöraportin vuodelta 2023.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuuston hyväksymät kaupunkistrategia ja ympäristönsuojelun tavoitteet 2040 sekä kaupunginhallituksen hyväksymät talousarvion laatimisohteet ohjaavat Helsingin kaupungin ympäristöasioiden hallintaa. Kaupungilla on lisäksi useita ympäristönsuojelun osa-alueohjelmia, joilla osaltaan toteutetaan kaupungin ympäristöjohtamista. Toimialojen, virastojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen ympäristötyö tukee kaupungin ympäristöjohtamista

Helsingin kaupungin ympäristöraportti on kaupunkikonsernin yhteinen asiakirja, jossa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden edistymistä ja toiminnan ympäristövaikutuksia sekä kaupungin ympäristöpolitiikan toteutumista.

Ympäristöraportissa seurataan myös keskeisten ympäristönsuojelun osa-alueohjelmien, kuten Hiilineutraali Helsinki - päästövähennysohjelman, Ilmastomuutokseen sopeutumisen linjausten ja Kierto- ja jakamistalouden toimenpideohjelman edistymistä. Toimialojen, virastojen ja liikelaitosten raportointi- ja ympäristötilinpitotiedot

Julkaistaan avoimena datana ja koko raportti julkaistaan osoitteessa julkaisut.hel.fi. Ympäristöpalveluiden kokoamaan ja toimittamaan raporttiin ovat tuottaneet tietoja kaupungin toimialat, virastot, liikelaitokset ja tytäryhteisöt.

Keskeisiä poimintoja ympäristöraportista

Helsingin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Suoria päästöjä (Scope 1 ja 2) vähennetään vähintään 80 prosenttia vuoden 1990 tasoon verrattuna ja loput 20 prosenttia voidaan kompensoida kaupungin rajojen ulkopuolella. Lisäksi kaupunki on asettanut tavoitteekseen saavuttaa hiilinollan vuoteen 2040 mennessä ja hiilinegatiivisuuden tämän jälkeen. Hiilineutraali Helsinki -ohjelman toteutus etenee hyvin ja toimenpiteet keskittyvät kaupunkistrategian mukaisesti lämmitykseen, liikenteeseen ja rakentamiseen. Vuonna 2023 Helsingin kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt vähenivät edellisvuodesta 26,1 prosenttia. Lasku johtuu pääosin siitä, että Hanasaaren kivihiihivoimalan sulkeuduttua keväällä 2023 kaukolämmön tuotannossa siirryttiin vähäpäästöisempiin polttoaineisiin ja lämpöpumppujen käyttöön.

Ilmastonmuutokseen sopeutumistyötä jatkettiin. Ilmastoyksikkö priorisoi varautumisen rankkasateisiin ja helteisiin. Vuonna 2023 käynnistyi rankkasateisiin varautumisen suunnittelu kantakaupungin osalta ja kaupungin tulvaryhmä aloitti toimintansa. Kaupungin työ lisääntyviin helteisiin varautumiseksi on toistaiseksi ollut pistemäistä, mutta hellevarautumisen suunnittelu on aloitettu esiselvityksellä. Helteisiin varautuminen vaatii toimialojen välistä yhteistyötä.

Kaupunki jatkoi luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Helsinkiin perustettiin viisi luonnonsuojelualuetta vuonna 2023: Veräjämäen metsä, Oulunkylän jalopuumetsä, Hallainvuori, Kivikon linnoituskalliot ja Uusisillanpuiston niityt. Luonnonsuojelualueiden osuus Helsingin maapinta-alasta kasvoi 0,4 prosenttiyksikköä 4,0 prosentista 4,4 prosenttiin verrattuna vuoteen 2022. Kaupunki aloitti neljännen luonnonsuojeluohjelman valmistelun vuosille 2025–2034. Euroopan komissiolle raportoitiin Green City Accord -verkoston mukaisia luonnon seurantatietoja. Helsingissä puustoista pinta-alaa on noin 42 prosenttia ja metsiä noin 35 prosenttia. Puuston ja metsien kokonaismäärä kaupungissa ei ole oleellisesti muuttunut Helsingissä viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Helsingin merialueen tilassa ja pienvesien laadussa ei tapahtunut suuria muutoksia. Rannikkovesien ekologinen tila vaihtelee Helsingin merialueella välttävästä tyydyttävään. Ekologiseen tilaan vaikuttaa erityisesti rehevöityminen. Vuoden 2023 aikana havaittiin meriveden olevan toistuvasti poikkeuksellisen sameaa useilla havaintopaikoilla, mutta tilanne tasoittui vuoden loppua kohden. Uutta Itämeri-

toimenpideohjelmalla vuosille 2024–2028 valmisteltiin osallistamalla kaupungin ja liikelaitosten henkilöstöä.

Helsingin kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa energiantuotanto ja -käyttö ovat erittäin merkittävässä roolissa. Helsingin kaupunkialueen CO₂-päästöistä 52 prosenttia aiheutuu kaukolämmön kulutuksesta ja 13 prosenttia kiinteistöjen sähkönkulutuksesta.

Kaupunkikonsernin CO₂ -päästöt ovat 13 prosenttia koko kaupunkialueen päästöistä ja tästä osuudesta noin 93 prosenttia aiheutuu rakennusten energiankulutuksesta. Kaupunkikonsernin kokonaisenergiankulutus väheni kaksi prosenttia vuodesta 2022 samalla kun CO₂-päästöt pysyivät ennallaan. Kokonaisenergiankulutuksen vähentymisestä huolimatta kaupunkikonsernin CO₂-päästöissä ei nähdä vastaavaa kehitystä johtuen siitä, että Helen Oy:ltä ostetun sähkön perustuotteen päästökerroin tuplaantui viime vuoden päästölaskennassa käytettyyn kerrotimeen nähden. Tähän on syynä uusi sähkön alkuperälaki, jonka mukaan myös sertifioitu ja erillismyyty ydinsähkö luokitellaan päästöttömäksi.

Vaatimustaso rakentamisen energiatehokkuuden suhteen pysyi vuonna 2023 entisellään eli kaupungin omat uudis- ja perusparannushankkeet tuli suunnitella ja toteuttaa kansallista määräystasoa energiatehokkaampina. Helsinki asetti ensimmäisenä kaupunkina Suomessa raja-arvon uusien asuinkeuhkalojen elinkaaren hiilijalanjäljelle.

Uusi pikaraitiovaunu Raide-Jokeri aloitti liikennöinnin Itäkeskuksen ja Espoon Keilaniemen välillä. 25 kilometrin mittainen rata toi raitiovaunut kokonaan uusille alueille ja tarjoaa vaihtoyhteyksiä niin metroon kuin lähijuniinkin. Myös Kruunusillat-raitiotien sekä Kalasataman ja Pasilan välisen raitiotien rakentaminen etenivät suunnitellusti. Helsingin pyöräverkko laajeni muun muassa Itäbaanan ja Pasilanbaanan osalta.

Joukkoliikenteen matkustajamäärät nousivat vuonna 2023 verrattuna vuoteen 2022, mutta eivät vielä palautuneet koronaa edeltävälle tasolle. Matkustajamäärät nousivat Helsingin seudun liikenteen (HSL) alueella metrossa 13 prosenttia, busseissa 18 prosenttia, raitiovaunuissa kuusi prosenttia ja lähijunissa seitsemän prosenttia verrattuna vuoteen 2022. HSL otti käyttöön noin 100 uutta sähköbussia niiden kokonaismäärän kasvaessa 428 kappaleeseen. HSL:n tavoite, jossa vuoteen 2025 mennessä vähintään 30 prosenttia bussiliikenteen kalustosta kulkee sähköllä, saavutettiin etuajassa. Vuonna 2023 sähköautojen määrä kasvoi taas merkittävästi verrattuna edellisvuoteen. Ladattavien autojen osuus kaikista liikennekäytössä olevista autoista oli noin 16,7 prosenttia, kun se vuonna 2022 oli 11,4 prosenttia. Vuonna 2020 vastaava luku oli 3,4 prosenttia. Sähköautojen latausverkosto laajeni Helsingissä.

Vuoden 2023 lopussa yleisillä alueilla oli noin 245 sähköautojen latauspistettä, joista vuoden 2023 aikana toteutettiin noin 140 kappaletta yli 50 eri sijaintiin.

Merkittävin melulähde Helsingissä on edelleen tieliikenne. Helsinkiläisistä noin 39 prosenttia asuu alueilla, joilla tieliikenteen päiväajan keskiäänitaso ylittää 55 dB. Autoliikenteen melupäästöön pyrittiin vaikuttamaan muun muassa edistämällä kitkarenkaiden käyttöä ja lisäämällä ajonopeuden kameravalvontaa. Kitkarenkaiden osuus talvirenkaista on kääntynyt viime vuosina nousuun.

Ydinkeskustan kesäkatukokeilua jatkettiin vuonna 2023. Kesällä kokeiltiin myös ääniympäristöä parantavia meluseinäkkeitä kahdessa kanta-kaupungin kohteessa. Raitiotieliikenteestä aiheutuvaa melua vähennettiin muun muassa asentamalla raitiolinjoille uusia syväuraisia vaihteita sekä hiomalla ja voitelemalla raiteita.

Helsingin ilmanlaatu on parantunut viimeisten vuosikymmenien aikana ja on kansainvälisesti vertaillen melko hyvä. Katupöly, liikenteen pakokaasut sekä puun pienpoltton päästöt aiheuttavat kuitenkin yhä haittaa ihmisten terveydelle ja ympäristön viihtyisyydelle. Maailman terveysjärjestö WHO:n vuonna 2021 julkaisemat terveysperusteiset ohjeet ylittävät laajasti. Liikenteen pakokaasuperäiset päästöt ovat pitkällä aikavälillä laskeneet selvästi ajoneuvotekniikan edistymisen sekä ajoneuvojen sähköistymisen ansiosta. Helsingin tyyppidioksidipitoisuudet olivat edellisvuotta hieman matalampia. Pitoisuudet ovat jo pitkään olleet laskusuunnassa. Katupölyn eli hengitettävien hiukkasten raja-arvot eivät ole ylittyneet Helsingissä viime vuosina, mutta ylitysriski on edelleen paikoin olemassa. Vuonna 2023 korkeita ilman hiukkaspitoisuuksia mitattiin jo tammikuun lopulla, ja maaliskuussa katujen pölyäminen oli suurinta. Myös loppusyksyllä nastarenkaiden käytön yleistyttyä esiintyi hyvin pölyisiä päiviä. Vuonna 2023 valmisteltiin ilmansuojelun ja meluntorjunnan yhdistävää suunnitelmaa vuosille 2024–2029. Uusi suunnitelma valmistui kesällä 2024. Siihen kirjataan noin 40 ilmanlaatu- ja ääniympäristöä parantavaa toimenpidettä.

Vastuullisten hankintojen kehittämisessä keskityttiin ilmastopäästöjen pienentämiseen, haitallisten aineiden vähentämiseen ja vastuullisuuden huomioimiseen hankintaprosessissa. Vuonna 2023 kaupungin merkittävien toimialojen ja liikelaitosten kynnysarvon ylittäneissä hankinnoissa käytettiin ympäristökriteerejä keskimäärin 70 prosentissa kappalemääräisesti tarkasteltuna ja 76 prosentissa euromääräisesti tarkasteltuna. Määrät ovat nousseet selvästi aikaisempien vuosien tasosta. Eniten käytettiin ajoneuvojen ja työkoneiden ympäristövaikutuksia vähentäviä kriteereitä ja haitallisia aineita vähentäviä kriteereitä. Myös kierrätettävyyttä, materiaalitehokkuutta ja kiertotaloutta edistävät

kriteerit sekä ympäristöasioiden hallintajärjestelmän kriteerit korostuivat.

Helsingin kierto- ja jakamistalouden tiekartta päivitettiin toimenpideohjelmaksi. Ohjelman painopistealueet ovat rakentaminen, hankinnat sekä ympäristötietoisuus ja kestävä kuluttaminen. Jokaiselle painopistealueelle on määritetty vuoteen 2035 ulottuvat kiertotaloustavoitteet ja toimenpiteet, joiden etenemistä seurataan julkisessa Kiertotalousvahtipalvelussa. Yleisten alueiden rakentamisessa hyödynnettiin vuonna 2023 yhteensä 790 000 tonnia kaivumassoja ja kiviaineksia. Rakennushankkeissa muodostunutta louhetta hyödynnettiin meritäytöissä 730 000 tonnia, kaivumaita 20 000 tonnia. Hyötykäytön ansiosta säästyi noin 5,7 miljoonaa euroa ja 0,6 miljoonaa litraa polttoainetta, minkä lisäksi vältettiin 1 999 tonnia CO₂-päästöjä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla jatkettiin kestäväen kehityksen opinpolun tukemista. Vuonna 2023 Kettu-mallia kehitettiin perusopetukseen soveltuvaksi. Vuonna 2023 Stadin ammatti- ja aikuisopiston opiskelijat suorittivat ennätysmäärän valinnaisia kestäväen kehityksen opintoja. Helsingin työväenopisto tarjosi laajasti kursseja ja luentoja, joissa kannustettiin kaupunkilaisia ilmastonmuutoksen torjumiseen. Kaupungin ympäristöpalvelut jatkoi liikenteen ympäristökasvatustyötä Ilmari- ja Kulkuri-toiminnan kautta.

Helsingin kaupungin tavoitteena on, että ympäristöasioiden hallinnan jatkuva parantaminen on luonteva osa kaikkea johtamista. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän sertifikaatti myönnettiin vuonna 2023 ensimmäistä kertaa kaupunginkanslialle ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston nuorten työpaja Villa Ullakselle. Ensimmäisen Green Office -sertifikaatin sai kaupungin tytäryhteisöistä Helsinki Partners Oy. Helsingin kaupungin emo-organisaatiossa toimi vuoden 2023 lopussa 866 ekotukihenkilöä. Helsingin kaupungin koordinoimassa ekotukitoiminnan valtakunnallisessa verkostossa oli vuoden 2023 lopussa mukana 38 kuntaa, kuntayhtymää ja muuta organisaatiota.

Helsingin kaupungin ympäristökulut, poistot mukaan lukien, olivat yhteensä 96,4 miljoonaa euroa (1,8 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista). Ympäristökulut nousivat 21,3 prosenttia vuodesta 2022. Suurimmat kuluerät aiheutuivat alueiden puhtaanapidosta ja jätehuollosta (23,5 %) sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämisestä (23 %). Ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 107,6 miljoonaa euroa (12,6 prosenttia kaupungin kaikista käyttömaisyksivestoinneista). Vuonna 2023 kaupungin ympäristöinvestoinnit kasvoivat 3,5 prosenttia edellisvuodesta. Suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävälliseen liikkumiseen (74,7 %) sekä pilaantuneiden maiden kunnostuksiin (10,4 %). Ympäristötuotot olivat 3,5 miljoonaa

28.08.2024

Asia/9

euroa (0,3 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista). Ympäristötuotot laskivat edeltävästä vuodesta 10,2 prosenttia. Merkittävimmät tuotot tulivat ajoneuvojen siirtomaksuista katujen puhdistukseen liittyen (45,3 %) ja kiertotaloudesta (20,9 %).

Ympäristöraportti kokoaa yhteen kaupunkikonsernin ympäristön ja luonnon suojelun eteen tehdyn työn tulokset vuodelta 2023. Helsinki on lisäksi sitoutunut globaalien kestävä kehityksen Agenda 2030 - tavoitteiden edistämiseen. Kaupunki luovutti kolmannen kestävä kehityksen raporttinsa YK:lle heinäkuussa 2023.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta
Kaupunkiympäristölautakunta
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 17.06.2024 § 388

HEL 2024-008342 T 11 00 01

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi Helsingin kaupungin ympäristöraportin vuodelta 2023.

Käsittely

17.06.2024 Ehdotuksen mukaan

28.08.2024

Asia/9

Asian aikana kuultavina olivat ympäristöjohtaja Esa Nikunen ja ympäristöasiantuntija Tytti Pakarinen. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi